

Príklady dobrej praxe zozbieranej počas učenia na školách s vysokým percentom žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Júl 2016

Teach for Slovakia je občianska iniciatíva pre lepšie vzdelanie a budúcnosť našich detí.

Viac lídrov. To je to, čo dokáže naše školstvo posunúť vpred. Preto každý rok vyhľadávame a zapájame do Teach for Slovakia tých najlepších absolventov vysokých škôl.

Tí, vďaka svojmu talentu a vysokému nasadeniu v triede i mimo školy, dokážu meniť životy detí, byť partnerom riaditeľovi v rozvoji celej školy, ako aj inšpirovať ďalších mladých ľudí k práci pre školstvo. Zároveň, po dvoch rokoch strávených na školách v najťažších podmienkach spoznajú naše školstvo ako málokto iný, aby neskôr cez svoju kariéru v biznise, politike, či v médiách boli motorom pre jeho zlepšenie.

Teach for Slovakia je súčasťou medzinárodnej siete Teach For All, ktorá patrí medzi najväčšie globálne iniciatívy v školstve. Počas 20 rokov získala podporu popredných osobností a vlád vo viac ako 30 krajinách sveta.

Záštitu nad programom prevzal
prezident Slovenskej republiky
Andrej Kiska

Program realizujeme v partnerstve a
s oficiálnou podporou Ministerstva
školstva, vedy, výskumu a športu SR

... aby raz všetky naše deti mali šancu v živote uspieť

1. Sústavné prepádávanie žiakov so SZP

Opakovanie ročníkov sa prejavuje ako symptóm zle nastavených učebných osnov a chýbajúcej motivácie. Školy by mali mať viac autonómie pri vytváraní osnov a spôsobe výučby na získanie kompetencií, ktoré by viac kopírovali potreby ich žiakov. Ak už je takáto možnosť, jasne komunikovať príklady dobrej praxe a odporúčať ich z postu ministerstva.

Erik Tomasch, ZŠ Huncovce, učiteľ v 3. ročníku

Prax prepádávania je fatálne nefunkčná - rozbíja to kolektívy, nemotivuje to žiakov (tých, čo prepadli), ktorí tak ostanú visieť väčšinou niekde v piatej, šiestej triede alebo sú „odlifrovaní“ na špeciálnu školu. Bolo by treba sa zamyslieť buď nad vyrovnávajúcimi ročníkmi, dovozdením v lete alebo vzdelávaním cez víkendy (príp. poobedňajšie kluby, družina, doučovanie apod.).

Terézia Hochmuthová, ZŠ Zborov, 2. stupeň, matematika

Obsahová reforma pre žiakov na druhom stupni? Resp. možnosť diferenciacie obsahu učiva (pre riaditeľov, predmetové komisie) - mnohé pozitívne dopady opatrení na 1. stupni sa mažia po prechode detí na 2. stupeň (náročnejšie učivo, prepádávanie, a pod.). Špeciálne školy sa ukazujú byť efektívnejšie pri vzdelávaní svojich žiakov (to neznamena, že majú ísť deti do špeciálnych škôl!!, ale mala by byť možnosť prispôbiť ich schopnostiam, podmienkam, tempu obsah preberaného učiva, aby neboli tak frustrované). Toto celé spôsobuje prepádávanie žiakov

2. Testovanie čitateľskej a matematickej gramotnosti

Na začiatku roka a na konci školského roka. Výstup by mal pomôcť vnímať trendy. Testovanie by malo prebiehať online, nemusí byť v jednom termíne, stačí v určitom intervale. Výsledky svojich žiakov vidí každý učiteľ, výsledky za celé Slovensko sa sústreďia do jednej databázy, kde sa môžu vyhodnocovať. POZOR matematická gramotnosť nerovná sa matematika!

Erik Tomasch, ZŠ Huncovce, učiteľ v 3. ročníku

Rozmýšľať nad spôsobom ako merať pokrok a nie len absolútne výsledky a na základe pokroku merať posun žiakov. Celkovo je testovanie zamerané iba na akademický pokrok a nemáme vôbec zadefinované, aké zručnosti od tých detí chceme - to mi úplne chýba. K akým hodnotám ich chceme viesť a ako sa majú prejavovať.

Veronika Klindová, ZŠ Žitavská 1, Bratislava - Vrakuňa, 2. stupeň MAT, ANJ, NEJ

Testovanie by malo mať zmysel hlavne pre žiaka a malo by mať motivačnú úlohu. Prehnaná súťaživosť medzi deťmi, medzi školami a medzi učiteľmi bežne vedie k nezdravým prejavom porovnávaní a dôsledkom môže byť aj ovplyvňovanie výstupov. Preto je dôležité vôbec si zadefinovať, čo pod týmto testovaním myslíme. V susednej Českej republike napríklad rozbehli veľmi zaujímavý program Mapy učebného pokroku - <https://mup.scio.cz/>.

Lenka Kožárová, ZŠ Ždaňa, 2. stupeň ANJ, NEJ, BIO, triedna učiteľka

Testovanie žiakov za účelom merania ich kompetencií a nie za účelom ich porovnávania alebo porovnávania škôl navzájom - neexistujú štandardizované testy, ktoré by poskytli dáta pre ministerstvo alebo verejnosti, aký reálny pokrok dokážu deti z marginalizovaných rómskych komunít urobiť. Často opakujú ročníky, pri tom sa neberie ohľad na ich reálne schopnosti alebo preukázateľný pokrok v štúdiu ale len na schopnosti, ktoré by mali byť porovnateľné s majoritnou časťou populácie. To, samozrejme, vedie k frustrácii týchto žiakov a k znižovaniu motivácie chodiť do školy alebo v nej dosahovať výsledky. Žiaci ani učitelia nevidia výsledky svojej práce a pokrok, ktorý by motivoval.

Martina Kožárová, ZŠ Turňa nad Bodvou, 1. stupeň, 1. ročník, triedna učiteľka

Chýba mi testovanie pre prvákov. Už u nich by mali byť tieto schopnosti rozvíjané, ak s nimi správne začnú pri nástupe do školy, je tu pravdepodobnosť, že v tom budú pokračovať počas celého štúdia.

3. Materské školy a predškolská príprava

Mali by byť zriadené zadarmo, prípadne by mali zohľadňovať príjem rodičov. Rómske deti, ktoré navštevovali materskú školu, prípadne nultý ročník, sa oveľa ľahšie zaraďujú do vyučovacieho procesu ako deti, ktoré takúto prípravu nemajú. Príkladom dobrej praxe v tejto oblasti je práca v centre Detstvo deťom v Dobšinej.

Alexander Jakubčo, ZŠ Stráne pod Tatrami,

Veľmi by tiež pomohlo, ak by všetky deti zo soc. znevýhodneného prostredia povinne museli navštevovať materskú školu. Väčšina detí podľa mojich skúseností nevedia ani po rómsky, nieto ešte po slovensky. Pri zápise do školy s nimi často komunikujú učitelia „posunkovou rečou“. Ich štartovacia čiara je v škole úplne inde.

Igor André, ZŠ Nálepkovo

Už veľmi dlho sa hovorí a diskutuje o tom, že predškolská príprava, aspoň od 4. roku veku dieťaťa by mala byť povinná pre deti zo SZP a, samozrejme, sa aj vyucovať. Okrem toho treba premyslieť, ako prepojiť predškolskú prípravu dieťaťa s rodičovskou výchovou matky, ale ja by som sa nebál do toho zapojiť aj otcov. V tomto je Dobšiná naozaj dobrým pilotom a bankou „good practice“, ako to dosiahnuť. Osobne som proti tomu, aby sme motivovali mladých rómskych rodičov s extra finančnou podporou, keď budú deti vodiť do škôlky. Skôr treba pre nich vytvoriť cez sociálne podniky podmienky na stabilnejší typ práce, aby si zvykali na takzvaný životný štýl ľudí strednej triedy.

Martina Kožárová, ZŠ Turňa nad Bodvou

Deti z MRK, by mali mať prístup do škôlky, „nulky“ (nultého ročníka), komunitného centra, ktoré by pracovalo s nimi, aj s ich rodičmi. Mnohokrát sa potrebujú zdokonaľiť v jazyku, rozvinúť motorické zručnosti, naučiť sa hygienické návyky. Vďaka kvalitnej predškolskej

príprave a podpore v prvých ročníkoch, môžeme od útleho veku deti motivovať, pracovať, čo môže mať pozitívny dopad na celé štúdiu na ZŠ i v ďalšom štúdiu, ktoré mu umožní plnohodnotne sa zaradiť na pracovný trh.

4. Doučovanie alebo iná forma celodenného vzdelávania

Práca so žiakmi so SZP mimo vyučovania, výrazne prispieva k ich lepším výsledkom v škole. Musíme mať stále na zreteli, že títo žiaci prichádzajú do školy s inou výbavou ako žiaci, ktorým sa doma plnohodnotne venuje rodič. Tým myslíme skutočnosť, že mu pomáha najmä v prvých rokoch nástupu do školy s prípravou na vyučovanie, čím deti získavajú potrebné návyky, ako sa učiť efektívne a systematicky. Špeciálnou skupinou sú deti, ktoré do 1. ročníka nastupujú s iným materinským jazykom ako slovenským a ktoré potrebujú väčšiu podporu a zvýšenú mieru pozornosti.

Igor André, ZŠ Nálepko

Doučovanie sa podľa mňa nedá nanucovať. Malo by byť súčasťou tzv. celodenného výchovného systému (CVS). Po skončení formálneho vyučovacieho procesu by sa malo dieťa odreagovať športom alebo hrami a až potom by malo nastúpiť doučovanie a príprava na ďalší/ďalšie dni v škole. CVS pre deti zo SZP by mal fungovať aspoň do 18:00 h, jeho súčasťou by mal byť olovrant i večera.

Z mojej skúsenosti viem, že deti zo SZP radi zostávajú na krúžkoch, najmä, ak je s nimi človek, ktorého majú rady. Ak budú popoludní v školách ľudia, ktorí to nebudú brať ako bežnú robotu, ale ako vzťahovú záležitosť, tak sa nebojím o to, že deti nebudú chcieť zostať na krúžkoch a doučovaniach. Ale vnútiť sa to nedá.

Anna Symington-Maar

Jediné úspešné príklady škôl, ktoré poznám, kde žiaci zo SZP a rôznych segregovaných komunít dobehli alebo aj predbehli svojich rovesníkov z lepších prostredí, sú postavené na princípe “viac času” (King Solomon Academy, Harlem Children’s Zone, KIPP schools).. Nemôžeme očakávať zázraky, ktoré sa stanú jedným lacným, rýchlym opatrením (aka silver bullet). Treba, aby školy, ktoré majú veľký podiel žiakov zo SZP, mali dostatok finančných prostriedkov, aby tam mohli žiaci tráviť viac zmysluplného času. To znamená - dlhší školský deň, ktorý zahŕňa vyučovanie, športy, krúžky a doučovanie, vrátane raňajok, obeda a večere. Dlhší týždeň - niektorí a niekedy aj všetci žiaci prídu do školy aj v sobotu - buď na doučovanie alebo na špeciálne aktivity, ktoré škola zafinancuje, a že sú potrebné na to, aby deti napredovali.

Dlhší školský rok - žiaci chodia do školy aj počas niektorých prázdnin - napríklad 2-3 týždne v lete, pár dní počas vianočných prázdnin, atď. Tento čas je skôr zameraný na budovanie charakteru, školskej komunity, vzťahov v nej, osvojenie si pravidiel školy, systémov, procesov.

Aby takýto systém na škole mohol fungovať, je potrebné, aby škola mala voľnosť a podporu nastaviť si ho tak, ako to potrebujú jej špecifickí žiaci (vrátane toho, ako dlho majú byť v škole, aké predmety okrem základných, predpísaných štátom sa majú učiť, akých zamestnancov potrebuje - na zabezpečenie CVS potrebuje škola viac zamestnancov ale hlavne

širšiu škálu - psychologov, asistentov, sociálnych pracovníkov, knihovníkov, špeciálnych pedagógov)., Zároveň by mala byť plne zodpovedná za výsledky žiakov - ak sa žiaci nezlepšujú, vedenie by malo byť úzko sledované a v prípade potreby vymenené. Ak sa žiaci zlepšujú, škola by mala byť odmenená.

5. Inšpekcia

Existujú rôzne interpretácie a strach z kontroly brzdia progres školy. Preto by bolo dobré, ak by Štátna školská inšpekcia na svojom webe jasne komunikovala zoznam povinnej dokumentácie aj s príkladmi dobrej praxe, ako túto dokumentáciu vyplňať.

Veronika Klindová, ZŠ Žitavská 1, Bratislava - Vrakuňa, 2. stupeň MAT, ANJ, NEJ

Inšpekcia by mala jasne a jednotne komunikovať pravidlá pre vyplňanie školskej dokumentácie, uviesť príklady dobrej praxe na stránke inšpekcie, pravidelne informovať o novinkách a zmenách riaditeľov, jasne komunikovať vedeniu škôl odporúčanie prejsť na elektronický systém.

6. Vybavenie škôl

Každá škola ma svoje osobitné potreby, nie vždy však pozná všetky možnosti ako ich naplniť. Preto by bolo dobré na hlavnej stránke ministerstva školstva vytvoriť záložku, pod ktorou by boli odkazy na aktuálne výzvy a ďalšie grantové možnosti.

Lenka Kožárová, ZŠ Ždaňa, 2. stupeň ANJ, NEJ, BIO, triedna učiteľka

Vybavenosť škôl s vysokým percentom detí zo SZP - tieto školy nepotrebujú interaktívne tabule ani najnovšie počítačové triedy, ale vybavenie v podobe obyčajných školských pomôcok, ako sú perá, zošity ceruzky a farbičky. Okrem tohto vybavenia by deťom pomohol systém celodenného stravovania sa v škole - čím by sme ich dokázali v škole udržať aj po skončení vyučovania - napríklad na krúžkoch.

Terézia Hochmuthová, ZŠ Zborov, 2. stupeň, MAT

Funguje - dotácie na stravu a učebné pomôcky - zlepšujú dochádzku aj koncentráciu detí na vyučovaní a teda i výsledky detí (neviem, či sú aj nejaké negatívne dopady).

Igor André, ZŠ Nálepko

Súhlasím s tým, že sa musí sprehľadniť systém grantových výziev, ktoré súvisia s potrebami školy. Na druhej strane si však myslím, že školy samy nevedia, čo by vlastne mali chcieť, pretože nemajú žiadnu víziu alebo je iba taká intuitívna.

Tieto veci by mali byť jasne zadané v ŠkVP, ale nie frázami, ktoré sú kompilátom ŠkVP iných škôl a ŠVP.

Vo všeobecnosti si myslím, že školy, kde je vysoký podiel detí zo segregovaných rómskych komunít, potrebujú určite na 2. stupni zásadne rozšíriť možnosti na rozvíjanie manuálnych zručností. Na to potrebujú budovať dielne. Myslím si, že práve dobre rozpracovaný ŠkVP by

mohol slúžiť ako podklad pre žiadosti o výzvy na materiálne zabezpečenie ZŠ. Tým by sa aj odbúrala veľká administratívna záťaž, ktorá je spojená s komplikovaným písaním výziev. Takéto školy by mali taktiež dostávať granty na zabezpečenie školských výletov a exkurzií, kde by sa títo žiaci mali možnosť oboznamovať so svetom mimo ich bezprostredného málo podnetného prostredia.

7. Triednická hodina/hodina charakteru

Učenie charakteru by malo byť zaradené do rámcového učebného plánu pre prvý aj druhý stupeň základných škôl s dotáciou aspoň jedna hodina týždenne. Tento priestor by mal byť využitý na pestovanie charakteru, základných sociálnych zručností. Zavádzanie alternatívnych vyučovacích metód je jednou z ciest k inkluzívnemu vzdelávaniu, ako sa môžeme dočítať v mnohých odborných štúdiách na túto tému. Je veľmi ťažké vytvoriť reformu vzdelávania “zhora od ministerského stola”, pretože reforma vzdelávania záleží predovšetkým na učiteľoch a riaditeľoch jednotlivých škôl. Jediné, čo môže ministerstvo robiť, je verejne podporiť formy vyučovania, ktoré vedú k zmenám.

Lenka Kožárová, ZŠ Ždaňa, 2. stupeň ANJ, NEJ, BIO, triedna učiteľka

V našej škole sú cítiť veľké sociálne rozdiely. V jednej triede sedia deti, ktoré sú dobre finančne zabezpečené, ale aj deti, ktoré žijú na pokraji chudoby. V tomto prostredí mi veľmi pomohlo, že sme si stanovili tri charakterové vlastnosti (tímová práca, vytrvalosť a sebakontrola) na ktoré sme sa celý rok sústredili. Prostredníctvom nich si začali deti viac uvedomovať svoje správanie, uvedomili si, že si musia pomáhať a že keď spolupracujú, tak sa lepšie darí všetkým. Silnejšie deti začali pomáhať slabším a konflikty v triede postupne ustali. Takto sa prakticky učíme, čo to znamená charakter a ako ho uplatňovať.

Arnold Kiss, ZŠ Turňa nad Bodvou, 2. stupeň AJ, INF, NJ, triedny učiteľ

Bolo by potrebné vytvoriť nejaký „leaflet“ (od ministerstva), kde by bolo ukazované a dokazované, že pozitívna motivácia funguje. Keď som sa rozprával s kolegyňami o tom, že niektorí z “najhorších grázlov” na škole po vplyve pozitívnej motivácie začali pracovať a učiť sa, nechceli uveriť napriek dokázateľným výsledkom a zlepšeniu priemeru. “Zabehnuté” učiteľky už často ani nechcú skúšať pozitívnu motiváciu, pretože a) pri tom x-krát zlyhali v minulosti, b) tresty a kričanie si vyžadujú menej sebaovládania a energie.

Terézia Hochmuthová, ZŠ Zborov, 2. stupeň, matematika

Pomáha deti viesť k vlastnej identite a k tomu byť hrdí na to, kým sú - zavádzanie rómskeho semináru (predmet Rómske reálie) - jazyk, kultúra, regionálna výchova, súťaže, výskum lokálnej rómskej kultúry a tradícií za pomoci žiakov (ich história v danej obci apod.) – vid'. Krásnohorské Podhradie - dobrá prax.

Igor André, ZŠ Nálepko

Formovanie charakteru týchto detí je jedna z kľúčových úloh učiteľa. Nemyslím si však, že sa to má vtesnať do konkrétnej hodiny, ktorú si tak nazveme. Ono sa to samozrejme má už dnes diať predovšetkým na etike/náboženstve a občianskej výchove. Ale v skutočnosti učiteľ musí byť natoľko kompetentný, aby vedel charakter žiakov formovať na každej jednej hodine. Ak sú stanovené hodnoty kolektívu, tak ich musí neustále implicitne i explicitne vyzdvihovať a poukazovať na ich uplatňovanie, ale i porušovanie.

Bolo by dobré, keby MPC uvoľnilo ruky rôznym „mimovládkam“, ktoré už majú dlhodobé skúsenosti s tréningom učiteľov v tomto smere. Mám na mysli predovšetkým organizáciu D3 pri bilingválnom gymnáziu C. S. Lewisa v Petržalke, ktorá to robí už naozaj dlhodobo a majú prepracovaný systém práce so žiakmi i učiteľmi v tomto smere.

8. Personálne vybavenie škôl alebo asistenčné služby

Na školách často chýba školský psychológ, špeciálny pedagóg alebo sociálny pedagóg, mnoho škôl si ho nemôže dovoliť. Poradenské centrá sú často vyťažené a nemajú čas pobudnúť na škole dlhší čas alebo sa naplno venovať deťom s poruchami učenia alebo integrovaným deťom.

Martina Kožárová, ZŠ Turňa nad Bodvou, učiteľka v 1. ročníku (deti so SZP)

Skúsenosti s psychologickým vyšetrením

- Žiaci, ktorí doma hovoria iným jazykom ako slovenským (konkrétne maďarsky) a slovenčinu sa začali aktívne učiť až nástupom do prvého ročníka, boli v niektorých prípadoch vyšetrowané v slovenčine, ktorej nerozumejú. V takýchto prípadoch by bolo užitočné mať prekladateľa alebo psychológa, ktorý ovláda jazyk, ktorým hovorí dieťa v domácom prostredí.
- Diagnostické centrum posielala posudky, ktoré sú ako cez „kopirák“. V odporúčania často chýbajú účinné stratégie, ktoré môže učiteľ využiť na rozvoj žiaka.
- Chýbajú asistenti. V triedach, kde sú žiaci s variantom/ výraznejšími poruchami je takmer nemožné venovať sa všetkým žiakom na potrebnej úrovni.

Terézia Hochmuthová, ZŠ Zborov, 2. stupeň, MAT

Asistenti sú pridelovaní len na rok, tj neistota, fluktuácia. Asistenti by mohli byť Rómovia priamo z komunity, ktorí dobre poznajú rodičov, dokážu s nimi efektívne komunikovať, zároveň sú pre deti vzorom, a majú vplyv na to, že deti nevnímajú školu ako niečo cudzie, primárne negatívne

Veronika Klindová, ZŠ Žitavská 1, Bratislava - Vrakuňa, 2. stupeň MAT, ANJ, NEJ

Úplne bezplatné riešenie - viac zaangažovať do práce v škole CPPPpP. Sú to špecialisti, pracovníci môžu chodiť do škôl na odborné diskusie s učiteľmi.

Konkrétne návrhy

a) Škola si zavolá pracovníka pre prvý stupeň a ďalšieho pre druhý stupeň aspoň raz za pol roka a prediskutuje potreby a možnosti integrácie dotknutých žiakov.

b) Pracovník CPPP a P môže prísť na rodičovské združenie a diskutovať aj s rodičmi

c) Na Slovensku máme veľa študentov psychológie a sociálnej práce. Možno by bolo fajn, keby vysoké školy spolupracovali so ZŠ aj na takejto forme praxe, prípadne stáži.

d) Rozšíriť do škôl model rovesníckej a školskej mediácie (ponúknuť školenia mediácie pre pedagogických/nepedagogických pracovníkov škôl napr. prostredníctvom kurzov MPC).

Určite by každá škola s minimálne tretinou integrovaných žiakov mala zamestnávať špeciálneho pedagóga na plný úväzok, podľa veľkosti školy by potom mal byť jeden pre prvý stupeň a jeden pre druhý stupeň. Na školách, kde sú žiaci z náročného prostredia, by mal byť aspoň na polovičný úväzok školský psychológ. Existuje aj takzvaný školský sociálny pedagóg, ktorého úlohou je komunikácia medzi školou, rodinou/sociálnou kuratelou/inštitúciami a žiakom.

Erik Tomasch, ZŠ Huncovce, učiteľ v 3. ročníku

Psychológ by mal byť k dispozícii aj kolegom, nie len deťom. Na niektorých školách má úväzok rozdelený do tretín - tretinu času sa venuje deťom, tretinu kolegom a tretinu práci s rodinami. To sa mi celkom pozdávalo.

Alexander Jakubčo, ZŠ Stráne pod Tatrami,

Rómske hliadky počas prestávok nám boli veľmi nápomocné, pretože v deťoch vzbudzovali prirodzený rešpekt. Navzájom sa poznali. Je to veľké odbremenenie učiteľa. Učiteľ môže využiť prestávku na psychohygienu, ktorú veľmi potrebuje. Je to veľmi pozitívny krok a som presvedčený, že by takúto možnosť mala mať každá škola. Určite by pomohlo, ak by chodili ráno rómske hliadky aj pre deti do školy a budili ich. Ich pravidelná účasť by iste bola vyššia. Rómske hliadky sú nám veľmi nápomocné už dnes. Mohlo by byť aj menej detí v triedach a učitelia by učili menej hodín.

Arnold Kiss, ZŠ Turňa nad Bodvou, 2. stupeň AJ, INF, NJ, triedny učiteľ

Napriek tomu, že na škole máme okolo 50 % detí Rómov (a počet narastá) + zo sociálne znevýhodneného prostredia, škola nedostáva na ne viac peňazí, pretože oficiálne ako Rómovia nie sú registrovaní a okrem toho je pod ich úroveň označovať sa za sociálne znevýhodnených... Je to nešťastná formulácia, nešťastná situácia a trpia kvôli tomu aj deti, aj škola.

9. Zbieranie a výmena príkladov dobrej praxe

Napriek tomu, že na Slovensku sa koná ročne niekoľko kvalitných konferencií, kde by si učitelia mohli vymieňať príklady dobrej praxe, stále nefunguje dostatočná platforma na to, aby sa tak mohlo diať. Z našich skúseností vyplýva, že učiteľom veľakrát chýba inšpirácia alebo motivácia robiť zmeny na svojich školách.

Erik Tomasch, ZŠ Huncovce, učiteľ v 3. ročníku

Školám a hlavne kolegom by veľmi pomohlo, ak by sa zaviedli výmenné návštevy škôl. Tam by mohli učitelia mohli navzájom vymieňať nápady. Od viacerých som počul, že to fungovalo a bolo to dobré.

Lenka Kožárová, ZŠ Ždaňa, 2. stupeň ANJ, NEJ, BIO, triedna učiteľka

Zbieranie dobrých príkladov z praxe a ich verejná prezentácia - z mojich skúseností sa naozaj veľa učiteľov snaží pomôcť deťom z vylúčených komunit, často však nevedia ako. Chýba im inšpirácia a návody, ako na to. Takéto zdieľanie dobrej praxe by mohlo byť súčasťou ďalšieho vzdelávania pedagógov – tak, aby im bol poskytnutý priestor. Často sa stáva, že učitelia v týchto oblastiach sú extrémne vyčerpaní, nemajú čas a postupom už ani motiváciu niečo meniť. Chýba im akákoľvek podpora v ich ťaživej situácii.

Postrehy riaditeľov Teach for Slovakia

Nataša Rokická, ZŠ Jarmočná, Ždaňa, riaditeľka:

Rozpočtové položky:

- Sú veci, ktoré priamo MŠ nenariaduje, ale musí o nich vedieť, ale nie sú v rozpočte. napr. pracovná zdravotná služba - máme povinnosť ju mať zazmluvnenú- napr. audit stojí cca 150 €, prehliadky - vstupné, výstupné, preventívne 1 zamestnanec cca 50 €,
- ďalej bezpečnostný technik, požiarny technik, revízia telocvične, revízia plynu, revízia bleskozvodov, revízia vybavenia kuchyne - teda elektrospotrebičov, externý správca siete - lebo na škole nemáme človeka, ktorý je znalý, ochrana osobných údajov - projekt, dodatok, potrebná agenda
- každý polrok sa zákon mení a riaditeľ nezvládne všetko, zákony sa menia veľmi rýchlo a pri najlepšej snahe je ťažké sa v zmenách orientovať, musíme riešiť prevádzkové poriadky s regionálnym úradom verejného zdravotníctva - občas pomôžu, ale nie vždy.

Nezmyselná administratíva: vyplňanie štatistických výkazov:

- http://www.cvtisr.sk/buxus/docs/JC/VYKAZY/FORMULAR/sv3_01p.pdf - bunky počet vymeškaných hodín z toho dievčatá a z toho szp a z toho dievčatá
- http://www.cvtisr.sk/buxus/docs/JC/VYKAZY/FORMULAR/sv15_01.pdf tento sa vyplňuje ku 15. 9., krúžky začínajú od 1. 10., preto ich naháňame a potom je to niekedy aj tak celkom inak. Sú deti, ktoré majú dva, tri krúžky, no a výkaz nepustí, ani pri vzdelávacích poukazoch sa nezohľadňuje to, že deti navštevujú viac krúžkov

Tri kroky, Hana Chlupíková, ZŠ Nováky, riaditeľka

Prvým krokom je ODBÚRAŤ STRACH...

- úradníkov na ministerstve, že ak nebudú všetko riadiť, ono sa nám to v tom regionálnom školstve zosype. Nezosype. Stačí len dôverovať ľuďom v školách. ALE tí ľudia musia byť odvážni, ľudskí, profesionálni. Nebojte sa nových foriem vzdelávania, uvoľnite šnúry vyučovacieho procesu, dajme príležitosť aj jednotlivcom, ktorí sú iní a potrebujú iné postupy. Všímajte si iniciatívy, nezahadzujte podnety len preto, že nie sú v súlade s terajšou legislatívou. Rieku nezastavíme, plynie a my musíme na to reagovať pružne, moderne, aktuálne.

- učiteľov učiť inak, veselo, aktuálne, netradične, byť sprievodcom žiakovi, nie jeho sudcom, kontrolórom, meračom jeho vedomostí. Nebojte sa zmeniť písmenko v triednej knihe, ak si to viete odôvodniť zlepšením vyučovacej hodiny. Nie triedna kniha je náš cieľ, ale ľudská bytosť, náš žiak, meniaci sa pod rukami každého z nás. Nebojte sa zahodiť známky, hodnotiť

... aby raz všetky naše deti mali šancu v živote uspieť

slovom, pochvalou, povzbudením, prísnyim napomenutím. Preveriť vedomosti nemusíme každú hodinu, ale povzbudzovať musíme každú minútu.

- zriaďovateľov. Iba vtedy bude Vaša škola fungovať, keď ju bude riadiť nie kamarát, kamarátova manželka, ale ten najschopnejší zo schopných, ľudský človek s víziou, a ak je to práve kamarátova manželka, pokojne jej dekrét podpíšte. Nebojte sa chodiť medzi učiteľov, počúvať ich názor na fungovanie školy, obce. Nebojte sa diskutovať so žiakmi, povedia Vám veci tak, ako Vám ich nepovie žiaden volič. Radte sa s rodičmi, ktorým záleží na kvalite vyučovania. Navštívte spolu s učiteľmi moderné školy, vytvorte priestor učiteľom pre ich rozvoj, podnety, inovácie. Chcete mať najlepšiu školu na Slovensku so spokojnými učiteľmi, žiakmi, rodičmi. Nemusí byť najkrajšie štvorfarebne vymaľovaná a zateplená, to podstatné sa odohráva v jej vnútri. Buďte jej nápomocní, buďte jej súčasťou, lebo ak pôjde škola, pôjde krajšie celá obec, celé mesto.

Druhým krokom je menej hovoriť, viac konať.

Analýzy, konferencie, podnety, okrúhle stoly, podnety, konferencie, analýzy, konferencie..... prínosné, pokiaľ sa podnety aj realizujú. Ak zostávajú neakceptované, oberajú ich tvorcov o čas a energiu. Nájdime odvahu, čas a cestu posúdiť, zhodnotiť podnety a v prípade ich prínosu uviesť ich do reality.

Napríklad:

- čitateľská gramotnosť sa nezlepší vyhlásením v POP, ale zlepšením koncepcie školských knižníc,
- elektronizácia dokumentácie s následným tlačením elektronicky vedených dokumentov do papierovej podoby nie je elektronizáciou a odbúraním byrokracie, ale námetom na posmešky z nás, napr. v blízkych školách v Českej republike,
- inklúzia bez podporného aparátu v školách nie je inklúziou, ale týraním všetkých zúčastnených – detí s problémami, ich spolužiakov, učiteľov aj rodičov,
- riešenie absencie žiakov bez spolupráce a dôsledkov zo strany zodpovedných inštitúcií je len hromadením papiera v kanceláriách riaditeľov škôl,
- neakceptovanie možnosti inej formy vzdelávania v základných školách na druhom stupni je podnetom k úniku mnohých žiakov do susednej Českej republiky už počas povinnej školskej dochádzky,
- výchova k občianstvu, proti fašizmu, proti xenofóbii, k akceptovaniu inakosti, otázka migrantov, EÚ, výchova k zdravému životnému štýlu, k „enviro“ problematike, zvyšovanie matematickej či finančnej gramotnosti..... sa nedá robiť nariadeniami, vyhláškami, odporúčaniami, jednorazovo, len keď je to aktuálne, prierezovými témami. Dajme školám priestor na vytvorenie systémového zapracovania do ich školských programov pod vedením školských mentorov, vytvoríme priestor na diskusiu v zborovniach pod vedením odborníkov, ako, s kým a kedy v danej škole tieto témy systémovo uchopiť.

Tretím krokom sú peniaze.

Okrem slušných plátov pre pedagogických a nepedagogických zamestnancov potrebujeme peniaze aj na:

- diferencované odmeňovanie kvalitných zamestnancov,
- na audity kvality škôl,
- na výmenné pobyty, exkurzie, knihy, pomôcky, obnovu IKT,
- asistentov, špeciálnych pedagógov, psychológov, podporný aparát v ohrozených komunitách, mentorov, koučov, správcov IKT,
- vzdelávanie učiteľov aj v neakreditovaných programoch, podnetné aktivity pre celé kolektívy pedagógov v školách,
- opravy a údržby budov alebo záväzné rozhodnutie, čo opravuje škola, čo obec,
- budovanie kultivovaného prostredia v školách, telocvične, športoviská, veď aj prostredie vychováva.